

METİN BOBAROĞLU İLE TASAVVUF ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Soru: *Tasavvufun günümüzdeki işlevi nedir?*

Metin Bobaroğlu: Tasavvuf, iman, ümit, sevgi ve Allah'ın rızasını kazanmak üzerine kurulmuş bireysel bir dini deneyim olduğu için, onun işlevi evrenseldir, herhangi bir zamanla sınırlı değildir diye düşünüyorum.

Kanaatime göre, günümüzde tasavvufa daha çok gereksinim vardır. Çünkü günümüz modernizminin önderlik ettiği insan, “güç” ve “egemenlik” peşindedir. Doğayı ve insanı sömürmek günümüzde yaşam biçimi olarak kabul görmektedir. Felsefe ve bilim yalnızca teknolojinin emrine verilmiştir. Oysa bilim ve felsefenin üstlenmesi gereken, insanın daha güçlü ve egemen olması değil, daha “doğru”, daha “iyi” ve daha “güzel” olmasıdır. İnsan modern yaşam tarzı içinde üretim ve tüketim çarkı arasında öğütölmektedir.

İnsan değerler yönünden gelişmemişse, sapar, şımarır ve hoyrat olur. Günümüzde ise “haz” yaşam ilkesi oldu ve hedonizm tek yaşam biçimi olarak özendirilmektedir.

İnsan, varoluşunun anlamını bilmezse tek boyutlu, madde tapar olur. Dış yaşama anlam veren iç yaşam deneyimleridir. İşte tüm bu nedenlerden dolayı günümüzde tasavvufa her zamandan çok gereksinim vardır diye düşünüyorum.

S: *Tasavvuf tarihsel kalıplarından sıyrılıp güncelleştirilebilir mi?*

Tasavvuf özü itibariyle zaten kalıplardan kurtulmayı öğütler. Bir bakıma tasavvuf, taassubun karşıtıdır. Tasavvuf, mecazdan hakikate, kaalden hale geçmektir. “*Hakikati örten perdeler kalkmazsa, âlem rüyası gitmez, akıl ve nakil efsanesi bitmez,*” denmiştir. Ancak tasavvuf adı altında birçok dogmatik öğretilere rastlıyoruz, bunların gerçek tasavvuftan ayırt edilmesi gerekir. Bunu da büyük mutasavvıfların yaşam ve öğretilerine bakarak yapabiliriz. Tasavvuf yalnızca törenlere ve şekle indirgenirse içi boşalır ve karşıtına dönüşür, irşat edeceğine yol kesmeye başlar.

S: *Tasavvufu “saf dinin” anlaşılmasının önünde bir engel olarak görmek doğru mu?*

Saf din vahye yani “beyana”, felsefe “akli burhan”a, tasavvuf ise “irfan”a dayalıdır; bu üçü birbirini tamamlar.

Özü itibariyle “saf din” Allah sevgisinden başka bir şey değildir. Allah'ın tüm var olanları kuşattığını ancak irfan ile bilmek ve anlamak mümkündür, böyle bir anlayıştan sonradır ki insandaki sevgi ve şefkat, âlemi kaplar ve Allah'ın rızasına ererek kendisini bütünleyebilir. Sevgi birleştiricidir, bu nedenle de tasavvufun ve dinin temel ilkesi olan tevhidi

gerçekleştirmek ancak ilâhi bir sevgi ile mümkündür. İlâhi sevgiden maksat var olanları riyasız ve menfaatsiz sevmektir.

S: *Bir karşılaştırma yapmak istersek, batılı Gnostik ile doğulu Sufiyi birbirinden ayıran ve birleştiren özellikler neler olabilir?*

Batılı gnostikler de özü itibarıyla mutasavvıftırlar, Uzak Doğulular da; Çinli Lao-Tse, Hintli Buda, İranlı Mytra ve Zerdüş, Yunanlı Platon ve Orphe, Aziz Thomas ve Azize Teresa, Üstat Eckhart ve bunun gibi nice bilge kişi aynı hakikati dile getirmişlerdir.

Ancak bir Türk mutasavvıfı olan İsmail Emre'nin dediği gibi, "*Din dereleri tasavvuf nehrine dökülerek birleşirler, o da vahdet ummanına dökülür.*" Yani tasavvufa göre, din Âdem'den Hatem'e kadar süre gelen bir vetiredir (süreç) ve gelişerek ilerler; peygamberler bu ilerleyişin basamakları gibidir. Din Hatem-ül Enbiya olan Muhammed Mustafa ile bütünlüğüne kavuşur. Burada dinleri birbirinden ayırarak birini diğerine üstün kılma çabası yoktur. Aksine dini bir hayat vetiresi olarak görüp onun gelişmesi ve bütünlüğüne varması söz konusudur. Bu nedenle İslam Sufisi, Allah'a ve onun sıfatlarının zuhur ve tecellisi olan "varlığa" külliye vukufiyetiyle diğerlerini tamamlar.

S: *Yurt dışında örnekleri görülen sapık oluşumlarla manevi temele dayanan geleneksel tarikatlar arasındaki farkı nasıl tefrik edebiliriz?*

Her devirde hakiki olanın yanında daima sahte olan da bulunmuştur. Bunun ayırt edilmesi hem kutsal metinlerden hem de Sufilerin söyleminden yararlanarak şöyle saptanmıştır: Sufi önder ben demeyecek, riyasız ve menfaatsiz hizmet edecek, kendisini hiçbir şekil ve şemalle ayırt edip ruhbanlık yapmayacak, insanlar üzerinde otorite oluşturmayacak, dini siyaset ya da dünyevi menfaatlere alet etmeyecek. Şefkatle, ilim ve irfanla muamele edecek.

Tasavvufun yolu, sezgi ve keşif yoludur, delili de zevk ve vicdandır; bu yolun hedefi aşk, cezbe ve muhabbetle Allah rızasına ermektir, bu nedenle de bireyseldir, umuma şamil değildir. Bundan ötürü örgütlü bir faaliyet değildir.

S: *Tarikatsız tasavvuf mümkün mü? (İnsanların içsel tecrübe ve araştırmaları ile kendilerini geliştirmeleri anlamında)*

Bildiğiniz gibi tarik, yol yordam anlamına gelir ve tarikat bunun çoğuludur. Günümüzde tarikat dini ve mistik bir örgütlenmenin adı olmuştur. Bu nedenle sizin çok güzel olarak belirttiğiniz gibi, içsel tecrübe yoluyla kendini geliştirme metodu olarak anlaşılmalıdır. Bu anlamda tarihsiz tasavvuf mümkün değildir. Ancak bazı dini ve mistik pratikler (gnostikler ve Uzak Doğu mistiklerinde olduğu gibi) tasavvufta gaye değildir. Tasavvufun tarihi "sohbet-muhabet"ten başka bir tarik değildir. Bildiğiniz gibi, Hz. Muhammed'in dostlarına verdiği ad "Sahabe" (Sahabe-i Kiram ve Eshab-ı Suffa) dır ve kendisi de Habibullah'tır.

S: *Temel inanç problemlerini çözümlenmek yerine, spiritüel hazları ön plana çıkarmak için tasavvufun kullanılması doğru mu?*

Elbette değil, ama tasavvufun öyle inanç problemlerini çözmek gibi bir işlevi yoktur. Tasavvufun işlevi, vahiyle bildirilen hakikatlere (beyan), ilm-el yakın, ayn-el yakın ve hakk-el yakın şahit olmak ve varlığın sırrına ermektir.